

היום נלמד בעזרת ה':

יומא דף נב

למדנו בדף הקודם על שטח ה'אמה טרקסין' שהיה בבית המקדש השני (זהו מקום הכותל שהיה שם בבית המקדש הראשון) בין ההיכל לקודש הקודשים.

אמר רבי נתן: חכמים לא הכריעו האם השטח הזה נידון כקודש הקודשים או כהיכל.

מתקיף לה רבינא: לכאורה כוונת רבי נתן שלא הכריעו האם השטח הזה הוא חלק משטח קודש הקודשים, או חלק משטח ההיכל. אך רבינא מוכיח מהמשנה ששטח זה אינו כלול לא בקודש הקודשים ולא בהיכל אלא נחשב בפני עצמו.

והבית אשר בנה שלמה: 'הבית' היה שישים אמה, 40 אמה מתוכו היכל 20 אמה קודש הקודשים, כאשר 'הדביר' (=מחיצה) חוצץ ביניהם.

דתנן ההיכל מאה: המשנה מפרטת את שטח בית המקדש (כולל האולם), ומונה את המיזדות של ההיכל וקודש הקודשים הכתובים בפסוקים ה"ל בנפרד, ואת הכתלים בנפרד. בית המקדש היה בנוי מאולם בכניסה, ולאחר מכן היכל, ולאחר מכן קודש הקודשים, לאחר מכן תא (= לשכה).

רבינא מסיק שהספק של חכמים לא היה על מיקום השטח, אלא על הקדושה של האמה טרקסין - האם כלפנים או כהיכל.

בעי יוסף איש הוצל: בכוונת הפסוק 'וְדָבִיר בְּתוֹךְ הַבַּיִת מִפְּנֵימָה הַכִּיָּן לְתִתֵּן שֵׁם אֶת אֶרֶן בְּרִית יְהוָה' – האם הכוונה 'ודביר בתוך הבית' - מחיצה עשה שלמה בתוך בית המקדש, ולפנים מאותה מחיצה הכין מקום שבו יונח הארון - 'מפנימה הכין לתיתן שם את ארון ברית ה'. או 'ודביר בתוך הבית מפנימה' - דהיינו הדביר עצמו נחשב לקודש הקודשים, ואת כל המקום הזה 'הכין לתיתן שם את וכו'?

חמש מקראות שאין להם הכרע: כלומר שאין אנו יודעים האם אחת התיבות שנאמרה בפסוק שייכת למשפט שלפניה או למשפט שלאחריה. הגמרא מבארת:

(המשך בדף הבא ↓)

1. "ה'לוא אם תיטיב שְׂאֵת וְאם לא תיטיב לַפְתַּח חֲטָאת רַבֵּץ וְאֶלֶיךָ תִּשְׁקָתוּ וְאֵתָה תִּמְשָׁל בּוֹ". האם כוונת הפסוק "ה'לוא אם תיטיב שְׂאֵת", כלומר אם תיטיב את מעשיך - יסלח לך, או שכוונת הפסוק שְׂאֵת וְאם לא תיטיב, כלומר אם לא תיטיב את מעשיך - תישא את עוונך ותקבל עונש.

2. "וּבְמִנְרָה אֲרַבְּעָה גְבָעִים מְשֻׁקְדִים כְּפִתְרִיָּה וּפְרָחִיָּה". האם ארבעה גביעים היו משוקדים (= מצויירים), או שמשוקדים כפתוריה ופרחיה.

3. "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָשֻׁעַ בְּחַר לָנוּ אַנְשִׁים וְצֵא הַלֶּחֶם בְּעַמְלֶק מְהֵרָה אֲנֹכִי נֹצֵב עַל רֹאשׁ הַגְּבָעָה וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי". האם צא להילחם בעמלק מחר, או צא להילחם מיד, ומחר אנוכי ניצב על ראש הגבעה.

4. "...כִּי בְּאֶפֶס הָרְגוּ אִישׁ וּבְרַצְלָם עָקְרוּ שׁוֹר: אָרוֹר אֶפֶס כִּי עַד...". האם ברצונם עקרו שור ארוור (= שורו של שכם שהיה מבני כנען שעלויו נאמר "ארוור כנען"), או שארוור אפס (= כעסם של שמעון ולוי) כי עד.

5. "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הִנֵּה שָׁכַב עִם אֲבִיתֶיךָ יָקָם הָעַם הַזֶּה וַיִּזְנֶה אַחֲרַי אֱלֹהֵי נָכַר הָאֲרָצִי". האם הנך שוכב עם אבותיך וקם, ומכאן יש רמז לתחיית המתים מן התורה, או וקם העם הזה וזנה.

בדאוריתא ליכא: יוסף איש הוצל (= איסי בן יהודה) לא הסתפק על יותר מחמישה מקראות בספר תורה, אבל בנביאים היה לו ספק נוסף.

דבעי רב חסדא: בכוונת הפסוק 'וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עִלּוֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פְּרִים' - האם הכוונה 'ויעלו עולות כבשים' כלומר העולות היו כבשים, והשלמים היו פרים 'זבחים שלמים.. פרים', או שגם העולות היו פרים? הדבר נפקא מינה לטעמי המקרא (רש"י). וכן לאומר 'הרי עלי עולה בעולה שהקריבו ישראל במדבר' - האם מביא כבש או פר (רבינו חננאל).

משנה: המשנה ממשיכה לבאר איך הכהן הגדול היה נכנס לקודש הקדשים לשיטת חכמים (= שהיו שתי פרוכות):

הפרוכת החיצונה היתה פרופה (= כפולה ופתוחה לצד החיצוני ותפוסה בקרס מזהב) מן הדרום, והפנימית פרופה מן הצפון.

(המשך בדף הבא ↓)

הכהן הגדול היה נכנס דרך הפתח הדרומי שבפרוכת החיצונה, ומהלך מדרום לצפון בין שתי הפרוכות, עד שמגיע לפתח של הפרוכת הפנימית שהיה בצפון. וכשהגיע לצפון ונכנס לתוך קודש הקדשים, הפך את פניו לדרום והלך בסמוך לפרוכת שהיא משמאלו עד שהוא מגיע לארון. הגיע לארון, נתן את המחתה עם הגחלים על הקרקע שבין שני בדי הארון, צבר (= הניח בערימה) את הקטורת על הגחלים שבמחתה, והתמלא כל הבית כולו עשן.

יצא מקודש הקדשים כדרך כניסתו, כלומר שהיה הולך לאחור ולא הפך את פניו לצאת. ומתפלל תפילה קצרה בהיכל, ולא היה מאריך בתפילתו, כדי לא להפחיד את ישראל שיחשבו שמת.

גמרא: קושיא: למדנו במשנה שהוא היה נכנס דרך הפרוכות, וכן שהוא היה מגיע לארון ומניח את המחתה בין בדי הארון. הגמרא מקשה שזה לא יתכן, שהרי בבית ראשון לא היו פרוכות, ובבית שני היו פרוכות אבל לא היה ארון.

תירוץ: המשנה עוסקת בבית שני, והכוונה שהוא הגיע למקום שבו הארון היה עומד בבית ראשון, וכן הוא הניח את המחתה כאילו היו שם בדי הארון (= שהוא כיוון את המקום ששם היו שני בדי הארון בבית ראשון, והניח שם את המחתה).

צבר את הקטורת על גבי גחלים:

ברייתא א': מתחיל לשפוך את הקטורת מראש המחתה (שהיא יותר פנימה בקודש הקדשים ויותר רחוקה ממנו), ומושך את ידו אליו תוך כדי שהוא שופך את הקטורת עד שהוא מגיע לצד של הידית של המחתה. **ברייתא ב':** מתחיל לשפוך את הקטורת מהצד של ידית המחתה שהוא סמוך לגופו, ומושיט את ידו הלאה תוך כדי שהוא שופך את הקטורת עד שהוא מגיע לראש המחתה שהוא הצד הרחוק מגופו.

אמר אביי - מסתבר כברייתא א', לפי שאם הוא יתחיל מהצד של ידית המחתה שהוא סמוך לגופו, הוא עלול להיכוות בידו הממשיכה לשפוך הלאה, משום שהקטורת מתחילה לבעור מיד כשנותנה על הגחלים.